

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

M. DC. LXI. Coloniae Munatianaee, 1661

5 Ius naturale probat immutabile quinta.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62953](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62953)

huius sedis: neque in aliquo exemplaribus Vaticanis Gratiani. In die vero, omnia voce divina legitur aut precipit, ut diligens Dominum Deum tuum.

DISTINCTIO III.

1 Causa vero constitutionis legum est, humanam coercere auidiam, & nocendi facultatem refranare, sicut in eod. l. c. de illi. restatur dicitur.

C. I. Quare leges facte sint. Adhuc sunt autem leges, ut earum metu humana coercentur auidia, utaque sit inter improbos innocentia, & in ipsi improbis formidato supplicio refranetur nocendi facultas.

2 ps. Præterea in ipsa constitutione legum, maxime qualitas consideranda est observanda, ut cavineatur in se honestatem, iustitiam, possibilitatem, convenientiam, & cetera que in eod. lib. l. l. idor. enumerata dicitur.

C. II. quid debeat esse Lex. Rit autem lex honesta, iusta, possibilis, secundum naturam, secundum patriæ consuetudinem, loco temporisq; conveniens, necessaria, utilis, manifesta quoq;: ne aliquid per o. scurritatem in captionem i contineat, nullo privato commodo, sed pro communi civium utilitate conscripta.

1 In captionem. Antea legebatur, in cautum captione. Refutata est vera lectio ex codicibus Ispidori manuscrip. lib. 1. cap. 11. & expressis etiam lib. 2. cap. 10. ubi eadem sententia, partim ex antiquis Gratiani exemplaribus, a quibus abest dicitur, cautum. Simili vero locutione utitur Paulus l. quare fructus, c. 2. Ne quis inquit, in captionem verbum in cavendo incidat.

2 ps. Ideo accito in ipsa constitutione ista consideranda sunt, quia cum leges instituta fuerint, non erit liberum iudicare de ipsis, sed oportet iudicare secundum ipsas.

C. III. De legibus tunc est iudicandum cum in futurum non cum instituta sunt. Vide Augustinus aut in lib. de vera religione c. 31.

IN istis temporalibus legibus, quamquam de his homines iudicant, cum eas institunt, tamen cum fuerint instituta & firmata, non licebit iudici, de ipsis iudicare, sed secundum ipsas.

Leges instituantur cum promulgantur, firmantur, cum moribus veterum approbantur. Sicut enim moribus veterum in contrarium nonnulla leges hodie abrogatae sunt, ita moribus veterum ipsae leges confirmantur. Unde illud Telephori Papa (qui decrevit ut generaliter clericis a quinquagesima i a carnibus & deliciis jejuniunt) quia moribus veterum approbationem est, aliter agentes, transgressus non arguit.

1 Quinquagesima. Post hoc verbum in codicibus impressi scriptis, jejuniandi propositum suscipere, & a carnibus, & deliciis abstinere: sed omnes fere manuscripsi habent eo modo quo restitutum est.

2 Septem hebdomadas i a carne, & deliciis ante Pascha clericis abstinere.

C. IIII. Telephorus urbis Roma episcopus omnibus episcopis epist. 1.

7 Tamen, & ut septem hebdomadas plenas ante sanctum Pascha omnes clericis in sortem Domini vocati a carne i jejuniunt, quia sicut discretus debet esse vita clericorum a laicorum conversatione, ita & in jejunio debet esse discretio. Et infra. Has ergo septem hebdomadas omnes clericis a carne & deliciis jejuniunt, & hymnis, & vigiliis, atque orationibus Domino inhærere die noctuque student.

C. V. Septiman hebdomadam Telephorus quadragesima addidit.

1 Item Ambrosius in lib. sermorum. 1. Quadragesima sex septimanas habet, cui addidit

a Ivo par. 4. cap. 101. Pam. l. 2. c. cap. 142. b Ivo par. 4. cap. 103. Pam. l. 2. c. 1. c Ivo par. 4. c. 21. Pam. l. 2. c. 174. d al. carne, & deliciis.

Telephorus Pontifex septiman hebdomadam, & vocatum est hoc tempus quinquagesima.

1 Sermonum. Inveniuntur in bibliotheca Vaticanis, & Mediolani in bibliotheca Monasterii S. Ambrosii sermones aliquot manuscripti. Ambrosii nomen præferentes, inter quos est sermo de quinquagesima, cuius initium est: Adest tempus. unde hoc caput sumptum est.

Quod similiter de eo capitulo est intelligendum, quod B. Gregorius Augustinus Anglorum episcopo scribit dicens.

C. VI. A quinquagesima jejuniandi propositum firmant, quos ecclesiastici gradus dignitate exornant.

Denique a sacerdotibus, & diaconis, & reliqui omnes, quos dignitas ecclesiastica gradus exornat, quinquagesima propositum jejuniandi suscipiant, quo & aliquid ad pensum sanctæ institutionis adiciant, & eorum, qui in laicali ordine consistunt, observantiam, sicut loco, ita religione præcellant. De ipsa vero die dominica hæritamus, quidnam dicendum sit, cum omnes laici & seculares illa die plus solito ceteris diebus accuratius cibos carniæ appetant, & nisi nova quadam aviditate usq; ad medias noctes seingurgirent, non aliter se huius facti temporis observationem suscipere putant: quod utique non rationi, sed voluptati, imò cuidam mentis cæcitati adscribuntur, unde nec à tali consuetudine averti possunt, & ideo cum venia suo ingenio relinquendi sunt, ne forte peiores existant, si à tali consuetudine prohibeantur. Ut enim ait Solomon. Qui multum emungit, elicit sanguinem. Et post pauca. Par autem est, ut quibus diebus a carne animalium abstinemus, ab omnibus quoque, que sententiam a carnis trahunt originem, jejuniemus: à lacte videlicet, caseo, & ovis, & post pauca. Ceterum piscium est ita Christiano relinquendum, ut hoc ei infirmitatis solatium, non luxuria pariat incendium. Denique qui a carne abstinet nequaquam sumptuosiora marinarum belluarum convivia præparet. Vinum quoque ita bibere permittitur, ut ebrietatem omnino fugiamus: a liquoque reita, ut omnia, quæ corpori libent, similiter faciamus.

4 ps. Hæc est legibus constituta sunt: tamen quia communi usque approbata non sunt, se non observantes transgressi non arguunt, eloquin c. his non obedientes proprio præventum honore: cum illi, qui facti nescientes obedire canonibus, penitus officij subeantur carere suscepro: nisi forte quis dicat hæc non decernendo esse statuta, sed exhortandi conscripta. Decretum vero necessitatem facit: exhortatio autem liberam voluntatem excitat.

DISTINCTIO V.

1 Hæc, que de privilegiis, & ceteris infra positus scripta sunt, tam secularibus, quam ecclesiasticis legibus conveniunt. Nunc i ad differentiam naturalem iuri: & ceterorum revertamur. Naturale ius inter omnia primatum obtinet reosore, & dignitate. Capis enim ab exordio rationalis creaturæ, nec variatur tempore, sed immutabile permanet. Sed cum naturale ius in lege & Evangelio supra dicitur esse comprehensum, quidam autem contra-ria huius, que in lege statuta sunt, nunc inveniantur concessa, non videtur ius naturale immutabile permanere. In lege i namq; præcipiebatur, ut mulier, si masculum pareret, quadragesima: si vero feminam, octuaginta diebus a templi ingressu non prohiberetur. Item & mulier, que menstrua parit: ex lege immunda esse reputabatur: nunc autem nec statim intrare ecclesiam, nec sacra communionis mysteria percipere: sicut nec illa, que parit, vel illud, quod gignitur, statim post partum baptizari prohibetur.

1 Nunc ad differentiam. In vulgari legebatur,

a Ivo par. 4. c. 29. b Proverb. 30. c al. sententiam ad præmittitur. c Ex Gregor. inf. 21. q. 1. hæc consona. f Leviticus. g Ibid. 15.

2 Proverb. 30. c al. sententiam ad præmittitur. c Ex Gregor. inf. 21. q. 1. hæc consona. f Leviticus. g Ibid. 15.

Nunc autem ad doctrinam. Emendationem est ex vestigiis indicibus & ex principio dist. ubi hoc reperitur.

C. I. PALEA. I. Unde eadem Augustinus Anglorum episcopo Gregorius a scribis dicens.

Ubi enixa fuerit mulier, post quot dies intrare ecclesiam debeat, testamenti veteris praeceptione didicisti: quia pro masculo xxxii. pro femina vero lxxi. diebus debet abstinere: quod tamen sciendum, quia in mysterio accipitur.

I. ¶ Palca. De Palca uicineri in praefatione dictum est. Hac vero, cui primum proponitur nomen Palca, habetur etiam in manuscriptis exemplaribus (exceptis duobus Vaticanis: & Th. quatuor conueniunt cum sequenti capite. Si mulier, addita ad illius initium voce, Nam: quomodo modum apud Gregorium.

C. II. ¶ Mulier enixa gratias aethra ecclesiam intrare hora eadem non prohibetur.

Si mulier eadem hora, qua genuerit, actura gratias intrare ecclesiam, nullo pondere peccati gravatur: voluptas etenim carnis, non dolor in culpa est. In carnis autem commissione voluptas est: in prolis uero partu dolor & gemitus. Unde & ipsa prima matri omnium dicitur: a [in dolentibus paries.] Si itaque enixam mulierem prohibemus intrare ecclesiam, ipsam ei poenam suam, in culpam deputamus.

¶ Mulierem enixam, vel quod ab ea genitum fuerit, eadem hora nihil prohibet baptizari.

C. III. Idem ad eundem.

Baptizari autem vel enixam mulierem, vel hoc quod genuerit, si periculo mortis urgeretur, vel ipsa hora eadem qua gignit, vel hoc quod gignitur, eadem qua nati est, nullo modo prohibetur: quia i. sicut sancti mysterii gratia uiuentibus, atque discernentibus, cum magna discretione providenda est: ita quibus mors imminet, sine ulla dilatione offerenda est: ne dum adhuc tempus ad praebendum redemptionis mysterium quaeritur, interuenient paululum mora; inueniri non valeat qui redimatur.

I. ¶ Quia sicut] Hinc usque ad ver. Ne dum. addita sunt ex B. Gregorio.

¶ Antequam puer ablaetetur, vel mater purificetur, ad eius concubitu vir non accedat.

C. IIII. Item.

Ad se eius uero concubitu vir suus accedere non debet, quousque qui gignitur, ablaetetur. Prava autem in conjugatorum moribus consuetudo surrexit, ut mulieres filios, quos gignunt, nutrire contemnant, eosque aliis mulieribus ad nutriendum tradant: quod uidelicet ex sola causa & incontinentia uidentur inueniri: quia dum se continere nolunt, despiciunt lactare quos gignunt. Haec itaque qua filios suos ex prava consuetudine aliis ad nutriendum tradunt, nisi purgationis tempus prius transferat, h. uis suis non debent admisceri, quippe cum & sine partus causa, cum in consuetudine detinentur, uis suis nisi eri prohibeantur: ita ut morte lex & sacra ferat, si quis uis ad mensuram mulierem accedat. Quae tamen mulier, dum ex consuetudine mensura patitur, prohiberi ecclesiam intrare non debet, quia ei natura superfluitas in culpam non ualeat imputari, & per hoc quod inuita patitur, iustum non est, ut ecclesia ingressu priuetur: Novimus & namque, quod mulier, quae sanguinis fluxum patitur, post regnum Domini ueniens, a vestimenti eius similitudine tetigit, atque statim ab ea sua infirmitas recessit. Si ergo in fluxu sanguinis posita, laudabiliter perit Domini uestimentum tangere, cur quae mensuram sanguinis patitur, ei non liceat Domini ecclesiam intrare? & ipsa. ¶ Si igitur bene praesumpserit, quae uestimentum Domini in languore posita, tetigit, quod uni personae infirmanti conceditur, cur non concedatur cunctis mulieribus, quae natura sua uicio infirmantur? ¶ Sancta autem communionis mysterium in eisdem diebus percipere non debet prohiberi. Si autem ex ueneratione magna percipere non praesumpserit, laudanda est; sed si percipiat, non iudicanda. Bonarum quippe mentium est ibi etiam [aliquo modo] culpas suas agnoscere, ubi culpa non est: quia saepe sine culpa patitur quod uenit ex culpa. Unde etiam cum esurimus, sine culpa comedimus, quibus ex culpa primi hominis factum est, ut esuriramus.

DISTINCTIO VI.

Qua uero de natura superfluitate sermo capiti haberi, quaeritur, ubi post illud quod per simoniam soler accidit, uel corpus Domini qualiter accipere ualeat; uel si iudicanda sit, sacra mysteria celebrare.

¶ De multiplici genere illustrati.

C. I. De haec ita scribit B. Gregorius c. August. Anglorum episcopo, res. ii.

Testamentum ueteris legis hunc pollutum Domino dicit, & nisi lotum aqua, etiam uique ad uesperam, id intrare ecclesiam non concedit. ¶ Quod & tamen aliter intelligens populus spiritus, quali per simoniam cum illud reputat, qui tentatus immunditatis, ueris in imaginibus in cogitatione inquinatur. Sed laudandus est aqua, ut culpam cogitationis lachrymis abluat, & nisi prius ignis tentationis recesserit, reum se quasi uique ad uesperam cognoscit. ¶ Sed est in eadem illusione ualde necessaria discretio, qua subtiliter pensari debet, ex qua re accidat menti dormientis. Aliquando enim ex crapula, aliquando ex natura superfluitate & infirmitate, aliquando ex cogitatione contingit. Et quidem cum ex natura superfluitate, vel infirmitate euenit, omnimodo haec illusio non est timenda: quia hanc animus necesse pertulisse magis dolendus est, quam fecisse. Cum uero ultra modum appetitus gulae in sumendis alimentis rapitur, atque iecur humorem receptacula grauantur, habet exinde animus aliquem featum, non tamen usque ad prohibitionem percipiendi sacri mysterii, uel missarum solemniam celebrandi, cum fortasse aut dies exigat, aut exhibere & mysterium pro eo, quod sacerdos alius in loco deest, ipsa necessitas compellit. Nam si adsumat, qui implere mysterium ualeant, illusio per crapulam facta, a perceptione sacri mysterii prohibere non debet, sed ab immolatione sacri mysterii abstinere, h. ut arbitror, humiliter debet, si tamen dormientem turpi imaginatione illusio non coeuserit. Nam sunt, quibus ita plerumque illusio nascitur, ut eorum animi etiam in somno corporis positi, non coeuserit turpibus imaginationibus. ¶ Qua in re unum ibi offenditur, quod ipsa mens rea non fit tunc, sed suo iudicio penitus libera, cum se, etsi dormienti nihil meminit uidisse, tamen in uigiliis corporis meminit in ingluuiem coeuisse. Si uero ex turpi cogitatione uigilantis oritur illusio in mente dormientis, pater animo fatus reatus. Videt enim a qua radice inquinatio illa processerit: quia i. quod co-

a cap. 10. ad interrogata Aug. Anglorum episcopi. b Gregorius ibidem continenter. Beda lib. 1. de hist. Angl. cap. 57. Nicolaus ad consilia Bulgarorum, cap. 61. c nam in proli pulatione geniturus. Greg. par. 1. c. 62. d Greg. ibid. continenter. Bur. l. 4. c. 32. f. Greg. par. 1. c. 62. f Greg. ibid. continenter. Nicolaus ad consilia Bulg. c. 62. Beda lib. 1. de hist. Angl. c. 57. f. par. 1. c. 62. g al. carnis incontinentia. h transferri. w. g. i Leviticus. k Matth. 9.

a al. humiliter ueniens. b addita sunt ista duo uerba ex B. Greg. & Beda. c ex 11. interrogata Augusti. Anglorum episcopi. Beda lib. 1. de hist. Angl. c. 57. Burchi. l. 3. cap. 43. f. par. 1. c. 32. Pam. l. 1. c. 60. Polyd. l. 1. c. 10. d al. uesperam. e paulo aliter in original. & apud caeteros collectores. f al. quia. f. par. 1. c. 11. g al. exhiberi. h al. asstineti. i al. qui.

gitav.